

Непотріб

То був день після похорону. Беріт відчинила двері на двір, вдихнула глибоко. Пахло землею та вологими стовбурами дерев, схоже більше на запах осінній, ніж весняний. Перед нею на подвір'ї все ще лежали великі та маленькі гілки, зламані і кинуті туди негодою, що вирувала минулого тижня. Але тепер все спокійно, хоча й досі хмарно після нічного дощу. Вона вийшла на ганок, прикрила двері, закуталася в кофту і сіла на край верхньої сходинки, яка встигла просохнути. Кіт показався з-за сараю і щодуху помчав до неї. Він притерся до її ніг. Дівчина погладила його.

Ворони та галки кричали й каркали з лип і старого посохлого в'яза, що стояв там білим і голим без свого заскорузлого коркового вбрання; десь здалеку чувся шум працюючого трактора. Було б геть тихо, якби не кіт, який гучно мурчав, отираючись об ноги дівчини. Він був голодний, вже був пізній ранок; вона погладила кота, почухала йому шию. Тепер залишився тільки він, якби не це, вона була б зовсім самотньою. Берт приїхав зі Стокгольму, щоб прийти на похорон, але то й все. Беріт довелося поратися з усім самій. «Самій» – неначе вона була єдиною дитиною, а Берт – якимось далеким родичем. А тепер він поїхав знов. Рано вранці він поїхав на своєму гладенькому вершково-білому Мерседесі.

Ні, вона зовсім не заздрила, це було не так. Просто... Так, він робив усе, що міг. До того ж, вони з батьком ніколи не могли дійти згоди. Берт переїхав, коли йому було сімнадцять – хоча скоріше втік, переслідуваний знущальними, лайливими прізвиськами – «Сноб», «Вітрогон», «Прилиза» – і тому тільки іноді приїжджав додому на Різдво та Великдень, все рідше після того, як одружився та став батьком, і ніколи не привозив із собою родину, коли все ж приїздив. У Беріт було таке враження, що він соромився і боявся представити одну сім'ю іншій. Питання лишень в тому, якої з них він соромився і за яку боявся.

І, звичайно, похорони, туди він теж приходив. Як на мамин, вісім років тому, так і тепер, на вчорашній. Сама Беріт ніколи не була в Стокгольмі, ніколи не бачила своїх племінниць, окрім як на фотографії, що стояла на серванті серед портретів інших родичів. Дівчата були двійнятами і виглядали абсолютно однаковими з житнім білим волоссям та чубками, легкою кирпатістю та чистими блакитними очима із застиглим поглядом. Вони здавалися ідеальними. Симетричними. Майже нереальними.

Беріт зітхнула і подумала, що вже час іти всередину і ставити ранкову каву. І годувати кота. А потім вийти знову і згребти до купи всі гілки, щоб можна було пройти не плутаючись там ногами і не спотикаючись. А може, запалити їх також, подумала вона, можливо, зібрати все у велику купу і підпалити. Так вона думала. Але продовжувала сидіти, дивлячись на спустошення на подвір'ї, що вимальовувалося на розі між будинком і сараєм, або ж «гаражем», як назвав його вчора Берт, коли з'явився за годину до похорону: «Чому гараж завалений якимось мотлохом? І це саме тоді, коли лле як із відра. Моє авто не звикло стояти під дощем».

«Це не гараж», – відповіла вона. «Це сарай для інструментів і так завжди було».

«Але це *мав би* бути гараж», – казав він. «Подивися тільки на що схожий твій автомобіль!».

«Татів автомобіль», сказала вона, «не мій».

«Ні. Тепер він твій».

«Наш», вона заперечила братові. «Твій і мій», але він покачав головою і сказав: «Я не хочу мати нічого, що належало йому. Нічого. Запам'ятай це».

«Але якщо ми продаватимемо будинок...» почала вона, але її перервав його сміх: «Продати будинок? Куди б ти тоді подалася? Ти справді переїхала б звідси?».

«Чому б ні?» казала вона. «Я, може, переїхала б до міста. І жила б у квартирі», на що він тоді хмикнув: «*Ти?*».

«Чому такий злий?» вона спитала його. «Що я тобі зробила?».

Він не відповів їй, але саме тоді в його очах щось змінилося, вони заблищали, ніби він ось-ось заплаче. Він опустив очі і пнув кілька гілок, що лежали перед ним на землі. «Якщо хочеш, я можу згребти цей непотріб за тебе», сказав він. «Я можу зробити це завтра вранці перед тим, як поїду.»

«Та ні, дякую, не треба», відповіла вона, на що він знизав плечима і відірвав погляд від землі, так що вона могла знову бачити його обличчя; і тепер він знову був таким як завжди, був таким протягом усього похорону, а потім і після нього на скромних поминках з кількома родичами і друзями в парафіяльному будинку, а ввечері вдома, коли вони сиділи навпроти одне одного при світлі лампи за кухонним столом і їли оселедець із картоплею, бо це було єдине, що знайшлося вдома, адже вона не встигла – просто не змогла

– купити щось. Вони сиділи там у повній тиші. Лише столові прибори, що скребли по тарілках, та годинник, що цокав на стіні, та дощ, що м'яко стукотів по підвіконню, порушували її. Вони сиділи на своїх звичних місцях, а стільці батьків були порожніми. Обидва. А Берт був таким як завжди. Трохи пізніше він пішов спати до своєї старої дитячої кімнати, а Беріт піднялася до себе. Вранці він поїхав на тому Мерседесі, що не звик стояти під дощем, а вона тепер сидить тут із котом.

На дворі треба буде насипати нового гравію. Під тим нанесеним вітром гіллям було пусто або муляно на великих ділянках. Хоча можна було б посіяти там траву, подумала вона. І розбити нову рабатку вздовж будинку. Зараз там лише невеличкий огорог за будинком і липи з в'язом, але він вже пропав, так що краще його спиляти. Ніяких квітів, ніяких кущів ніде. У них не було квітів відтоді, як мати померла. Батько викопав їх із корінням, цибулинами і всім іншим; і бузок, і бузину він вирубав, і жимолость він носив на смітник, як бур'ян. Він кричав і плакав, як дитина, поки робив це. А вона стояла біля кухонного вікна, просто дивилася і нічого не робила, нічого не говорила. Пізніше, протягом дня він все спалив, спалив усі кущі та квіти, цибулини, спалив їх живими на великому багатті посеред літа.

Що ж, підуну-но я всередину і зварю каву, подумала вона і піднялася. В ту ж мить, як вона зробила це, в суцільносірому полотні хмар, що щільно вкривали небо, розверзлася проталина і широкий сонячний промінь впав на землю, і проталина ширилася, і промінь біг по щойно засіяним смугастим полям, які блищали немов прочесане мокрим гребінцем волосся, і далі вгору на пагорб, на стародавній курган зі старим вузловатим деревом, чиє гілля тягнулося, наче чорно-блискучі пальці, до самого неба. А по дорозі вниз по горі їхав маленький автомобіль, що в'їхав прямо в сонячний промінь і лобове скло його стало дзеркалом, від якого відбивалися сонячні зайчики. Беріт засліпило і вона виставила руку перед обличчям немов щит. Кіт, подумала вона, проводжаючи розсіяним поглядом той автомобіль – то був синій Гольф – і вона подумала, що кіт має таки отримати їжі, і що тато повинен пити свою каву і ...

Вона зірвалася. Застигла – немов скам'яніла. Але стрепенулася, або навіть здригнулася, вона й сама того не знала, знала тільки, що треба рухатися, тому вона відчинила двері, дала коту просковзнути всередину і сама переступила поріг. Коли вона розвернулася, щоб знову зачинити двері за собою, то не змогла уникнути – що завжди вдавалося зробити – дзеркала, яке висіло на стіні в коридорі. Вперше за багато років вона дивилася в дзеркало, дивилася

на себе. Вона дивилася на своє праве око, косе, яке дивилося вгору, назовні, хоч вона і дивилася прямо собі в очі. Вона дивилася на своє обличчя, неправильне обличчя, яке шкільна сестра колись вимірювала маленькою рулеткою: спочатку відстань між кінчиком носа і куточком лівого ока, потім відстань між кінчиком носа та куточком правого ока. І так записала медсестра: «Зліва, 2,5 см. Справа, 4 см» у блокнот, посміхнулася до Беріт і сказала: «*Ніхто* не ідеальний, щоб ти знала. *Усі* люди асиметричні».

Беріт похитала головою, вона не зробила цього тоді, але зробила зараз, коли стояла тут перед дзеркалом, а потім десь усередині себе почула голос матері. Почула, як матір повторювала свою давню тираду «Один догори, у спогади. Цю дівчину ми краще будемо тримати вдома». Беріт зачинила двері за собою, і тієї ж миті хмари знову зімкнулися і синій Гольф збільшив швидкість.